

DOI 10.24144/2077-6594.3.1.2022.266035
УДК 616.711-077.5-053(477.27)

Гузак О.Ю.

Стан виявлення порушень постави та сколіозів при проведенні щорічних профілактичних оглядів дітей в Закарпатській області

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Huzak O.Y.

The state of detection of postural disorders and scoliosis during annual preventive examinations of children in Transcarpathian region

Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

oleksandra.huzak@uzhnu.edu.ua

Вступ

Здоров'я дитини – це перш за все відповідальність батьків. Одним із факторів, що сприяє контролю за станом здоров'я дитини є проведення щорічних профілактичних медичних оглядів. Відповідно до чинного законодавства – це не лише право, але й обов'язок батьків, які зараз мають можливість здійснити його за бажанням у приватному закладі охорони здоров'я, у закладі, де вони довіряють медичному працівнику, у закладі освіти, де навчається дитина, у закладі охорони здоров'я навіть не за місцем проживання, знаходячись, наприклад, у відпустці у будь-якому регіоні України [1].

Щорічно обов'язкові медичні профілактичні огляди учнів загальноосвітніх навчальних закладів проводяться медичними працівниками у присутності батьків або інших законних представників у лікувально-профілактичних закладах, де існує необхідне медичне діагностичне обладнання, за місцем спостереження дітей протягом календарного року. У результаті обстеження учням видається довідка затвердженої форми (№086-1/о) для подання в навчальний заклад [1].

Медичні огляди – це важливе джерело інформації про стан здоров'я дитини у динаміці. Регулярні огляди дають можливість попередити або вчасно виявити дитячі недуги, донести до батьків інформацію щодо розвитку їхньої дитини та можливі ризики для її здоров'я, скорегувати раціон, фізичні навантаження тощо. Саме тому важлива присутність в кабінеті лікаря одного з батьків чи опікунів дитини (особливо у молодшому шкільному віці) [2].

Кожна дитина повинна знаходитись під наглядом закладу охорони здоров'я. Зазвичай це дитячі поліклініки чи амбулаторії загальної практики сімейної медицини, які мають під наглядом контингент дітей та надають їм амбулаторно-поліклінічну допомогу. Для удосконалення медичного забезпечення в загальноосвітніх навчальних закладах і залучення батьків до процесу формування здоров'я дитини МОЗ України видано наказ від 16.08.2010 р. №682 «Про удосконалення медичного

обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів», яким регламентуються схема періодичності обов'язкових медичних профілактичних оглядів учнів загальноосвітніх навчальних закладів та форма довідки для учнів про результати такого огляду [1].

Обов'язковий медичний профілактичний огляд учнів проводиться з метою виявлення у них захворювань, подальшого їх диспансерного спостереження, планового лікування чи реабілітації та з метою запобігання масовим колективним захворюванням. Особлива увага приділяється таким порушенням, як зниження гостроти зору, гостроти слуху, виявлення порушень мови, виявлення сколіозів та порушень осанки. Надзвичайно важливим є виявлення порушень осанки та сколіозів, оскільки ці стани можуть привести до незворотних змін та навіть до інвалідності.

У структурі захворюваності порушення опорно-рухового апарату (дефекти постави, сколіози, кіфози, плоскостопість та інші) посідають третє місце. Однією із найчастіших патологій опорно-рухового апарату у дітей і підлітків є порушення постави. Кожна четверта дитина в Україні має порушення постави, переважно це сколіоз [3]. Корекція порушень постави різного ступеню важкості вимагає значних зусиль та розробки спеціальних тривалих програм лікування та реабілітації [4].

Мета дослідження полягає у визначенні стану та динаміки виявлення порушень постави та сколіозів при проведенні щорічних профілактичних оглядів дітей віком 0–17 років в Закарпатській області за період 2010–2020 років.

Матеріали та методи

Для досягнення поставленої мети було застосовано наступні методи дослідження: бібліосемантичний, статистичний, структурно-логічного аналізу та узагальнення. Матеріалами дослідження виступили офіційні звітні форми медичної документації – форма №31 «Звіт про медичну допомогу дітям за 20__ рік» за період 2010–2020 років [5].

Результати дослідження та їх обговорення

Результати проведення щорічних профілактичних оглядів включаються у таблицю 2500 «Профілактичні огляди дітей та їх результати» звітної форми №31 «Звіт про медичну допомогу дітям». Вказана таблиця містить дані щодо виявлених порушень – зниження гостроти слуху, зору, дефекти мови, сколіоз та порушення осанки – в розрізі вікових категорій та з врахуванням статі. Структура таблиці передбачає розподіл дітей за наступними віковими групами: діти дошкільного віку, діти, які почали навчатися з 6-ти років; з 7-ми років; школярі 2-8 класів; школярі 9-11 класів. Окремо вказуються дані щодо осіб, яких передано у звітному році під нагляд поліклініки для дорослих. По кожному виду виявлених порушень, а також по загальній кількості

оглянутих дітей, окремою графою вказується кількість хлопчиків.

У проведенні дослідження включено сумарні дані по всіх вікових категоріях, по Україні в цілому та по Закарпатській області. Враховано кількість оглянутих дітей віком 0–17 років включно, кількість виявлених при профілактичних оглядах дітей зі сколіозом та з порушенням осанки.

Для реалізації мети дослідження було згруповано дані за період 2010–2020 років по Україні та Закарпатській області щодо кількості оглянутих профілактично дітей та виявлених при проведенні профілактичних оглядів порушень постави та сколіозів. Оскільки порівнювати абсолютні дані не доцільно, обчислено відсоток виявлених порушень. Зведені дані представлено у таблиці.

Таблиця. Динаміка виявлених порушень постави та сколіозів у дітей віком 0-17 років за період 2010-2020 рр.

Рік	Регіон	Оглянуто всього	Виявлено при профілактичних оглядах			
			зі сколіозом		з порушенням осанки	
			усього	%	усього	%
2010	вся Україна	8 071 565	175 378	2,17	392 963	4,87
	Закарпатська обл.	285 813	1 842	0,64	7 456	2,61
2011	вся Україна	7 977 185	160 991	2,02	367 724	4,61
	Закарпатська обл.	267 835	1 750	0,65	7 565	2,82
2012	вся Україна	7 970 056	155 043	1,95	361 123	4,53
	Закарпатська обл.	278 550	1 773	0,64	7 567	2,72
2013	вся Україна	7 981 647	147 856	1,85	346 889	4,35
	Закарпатська обл.	285 281	1 883	0,66	7 813	2,74
2014	вся Україна	6 971 779	118 977	1,71	295 071	4,23
	Закарпатська обл.	280 130	1 852	0,66	7 721	2,76
2015	вся Україна	7 066 619	117 137	1,66	291 140	4,12
	Закарпатська обл.	280 175	1 903	0,68	7 975	2,85
2016	вся Україна	7 067 860	111 614	1,58	282 833	4,00
	Закарпатська обл.	283 237	2 072	0,73	7 441	2,63
2017	вся Україна	7 041 835	108 461	1,54	277 789	3,94
	Закарпатська обл.	289 717	1 828	0,63	7 486	2,58
2018	вся Україна	6 947 063	101 658	1,46	262 411	3,78
	Закарпатська обл.	289 906	1 796	0,62	8 037	2,77
2019	вся Україна	6 769 296	99 467	1,47	250 061	3,69
	Закарпатська обл.	283 374	1 639	0,58	7 546	2,66
2020	вся Україна	6 421 034	90 511	1,41	228 349	3,56
	Закарпатська обл.	252 713	1 552	0,61	6 392	2,53

Аналізуючи дані таблиці, перш за все бачимо, що в Україні в цілому кількість охоплених профілактичними оглядами дітей щороку поступово зменшується. Так, у 2010 р. кількість оглянутих дітей складала 8071565 осіб, а у 2020 р. – 6421034 особи, тобто обстежено на 1650531 особу менше (20,44%). Що стосується кількості охоплених профілактичними оглядами дітей у Закарпатській області, то чіткої тенденції до зниження не спостерігається, навіть навпаки: у деякі роки кількість обстежених дітей

збільшується. Так, у 2010 р. кількість оглянутих дітей складала 285813 осіб, у 2011 – 267835 осіб, у 2018 – 289906, у 2020 – 252713 осіб. Такі особливості можна пояснити тим, що у зв'язку з початком проведення АТО у 2014 р. на території Донецької та Луганської областей, а згодом анексії Криму у 2015 р., на цих територіях затруднено облік проведення профілактичних медичних оглядів і частину даних втрачено. В той же час, Закарпатська область є традиційно привабливою для внутрішньої міграції, і цим

може бути обумовлено збільшення кількості проведених медичних оглядів у зв'язку із загальним збільшенням кількості населення в області [6].

Щодо виявлених порушень осанки та сколіозів бачимо, що відсоток виявлених патологічних змін за щорічно аналізований період по Україні та по Закарпатській області значно відрізняється. Загальна частка виявлених протягом досліджуваного періоду сколіозів по Україні в цілому складає 1,73% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 0,65%. У динаміці відсоток дітей, у яких виявлено сколіоз в Україні в цілому, має чітку тенденцію до зниження, і складає від 2,17% у 2010 р. до 1,41% у 2020 р. Що стосується кількості сколіозів, виявлених при проведенні профілактичних оглядів у дітей в Закарпатській області, показник коливається в межах 0,58-0,73% і не має чітких тенденцій до змін у динаміці.

Щодо виявлених при проведенні профілактичних оглядів порушень осанки ситуація аналогічна. Загальна частка виявлених протягом досліджуваного періоду порушень осанки по Україні в цілому складає 4,18% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 2,70%. В динаміці відсоток дітей, у яких виявлено порушення осанки по Україні в цілому має чітку тенденцію до зниження, і складає від 4,87% у 2010 р. до 3,56% у 2020 р. Відносно кількості виявлених порушень осанки при проведенні профілактичних оглядів у дітей в Закарпатській області, показник коливається в межах 2,82–2,53% і не має чітких тенденцій до змін у динаміці.

Динаміку відносних показників виявлених порушень постави та сколіозів у дітей віком 0-17 років за період 2010-2020 рр. в Україні та в Закарпатській області представлено на рисунку.

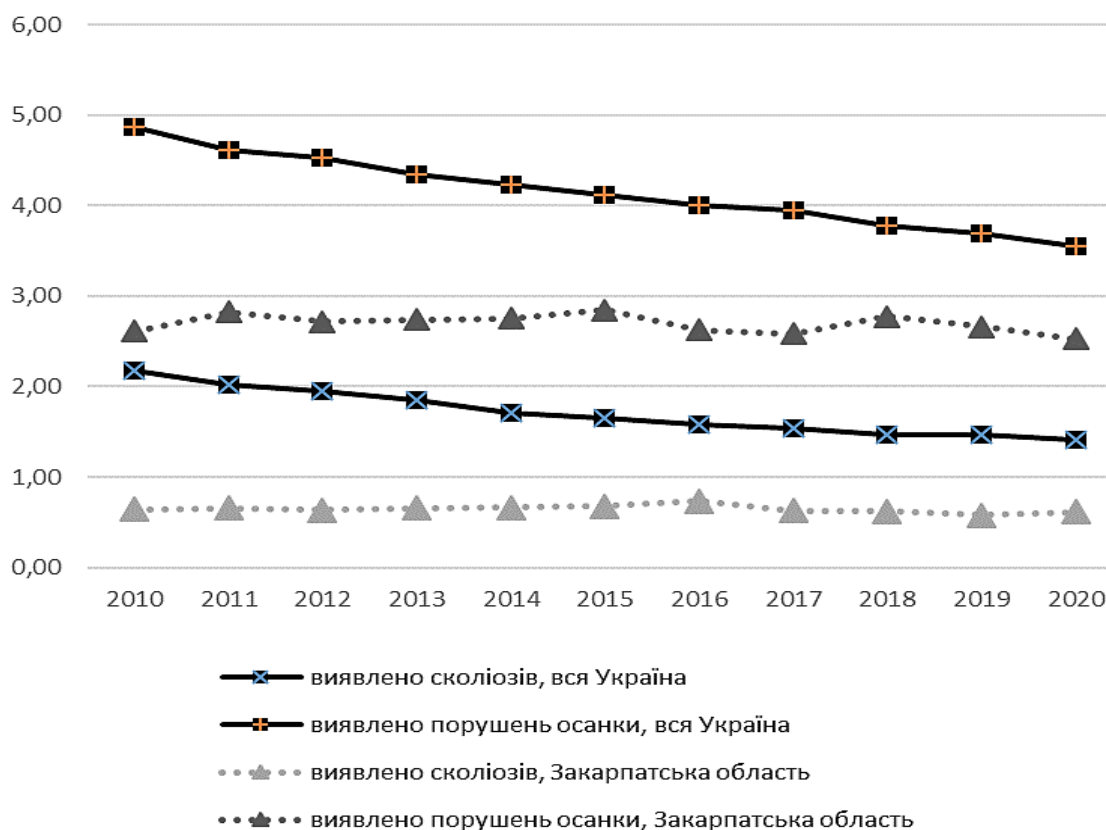

Рис. Щорічне виявлення порушень постави та сколіозів у дітей при проведенні профілактичних оглядів за період 2010-2020 рр. в Україні та Закарпатській області

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні причин низького рівня виявлення сколіозів та порушень осанки в Закарпатській області у порівнянні з середнім рівнем по країні в цілому, а також відсутності чіткої динаміки змін цих показників в регіоні.

Висновки

Відсоток виявлених патологічних змін за щорічно аналізований період по Україні та по Закарпатській

області значно відрізняється. Загальна частка виявлених протягом досліджуваного періоду сколіозів по Україні в цілому складає 1,73% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 0,65%. Загальна частка виявлених протягом досліджуваного періоду порушень осанки по Україні в цілому складає 4,18% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 2,70%.

Це може бути недостатня робота по виявленню та реєстрації даних порушень, тобто порушення осанки та

сколіози у дітей є, однак вони або не виявляються, або не реєструються. Але може бути інакше – особливі умови життя і розвитку дитини в Закарпатській області сприяють формуванню правильної осанки, а регулярне оздоровлення із залученням рекреаційних можливостей краю слугує ефективною мірою профілактики сколіозу.

Література

1. Олександр Устінюв. Профілактичні медичні огляди школярів: особливості проведення. Український медичний часопис. 2013. 28 серпня. С.1-2.
2. Дитячий медогляд перед школою: як, де і навіщо його проходити? Анна Мячина [Електронний ресурс]. URL: <https://healthcenter.od.ua/2020/08/11/dytyachyj-medoglyad-pered-shkoloju-yak-de-i-navishho-jogo-prohodyty/>.
3. Коцур Н.І., Товкун Л.П. Порушення постави в учнів середнього шкільного віку та її корекція засобами фізичної реабілітації. Молодий вчений. 2019. № 4.1 (68.1). С.47-52.
4. Миронюк І., Гузак О. Вплив засобів технології корекції порушень постави юних спортсменів на стан біогеометричного профілю. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2019. Вип.36.С.97-106.
5. Офіційний сайт Державного закладу "Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://database.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/Saveshow.asp>.

References

1. Oleksandr Ustinov. Profilaktychni medychni ohliady shkoliariv: osoblyvosti provedennia. Ukrainskyi medychnyi chasopys. 2013. 28 serpnia. S.1-2.
2. Dytiachyi medohliad pered shkoloju: yak, de i navishcho yoho prokhodyty? Anna Miachyna [Elektronnyi resurs]. URL: <https://healthcenter.od.ua/2020/08/11/dytyachyj-medoglyad-pered-shkoloju-yak-de-i-navishho-jogo-prohodyty/>.
3. Kotsur N.I., Tovkun L.P. Porushennia postavy v uchniv serednoho shkilnoho viku ta yii korektsiia zasobamy fizychnoi reabilitatsii. Molodyi vchenyi. 2019. № 4.1 (68.1). S.47-52.
4. Myroniuk I., Huzak O. Vplyv zasobiv tekhnolohii korektsii porushen postavy yunikh sportsmeniv na stan bioheometrychnoho profiliiu. Molodizhnyi naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. 2019. Vyp.36.S.97-106.
5. Ofitsiyni sait Derzhavnogo zakladu "Tsentri medychnoi statystyky Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy [Elektronnyi resurs]. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>.
6. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. URL: <http://database.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/Saveshow.asp>.

Дата надходження рукопису до редакції: 05.08.2022 р.

Мета: визначення стану та динаміки виявлення порушень постави та сколіозів при проведенні щорічних профілактичних оглядів дітей віком 0-17 років в Закарпатській області за період від 2010-2020 років.

Методи: бібліосемантичний, статистичний, структурно-логічного аналізу, узагальнення. Матеріалами дослідження виступили офіційні звітні форми медичної документації – форма №31 «Звіт про медичну допомогу дітям за 20__ рік» за період від 2010-2020 років.

Результати. Кількість охоплених профілактичними оглядами дітей в Україні в цілому щороку поступово зменшується, з 2010 по 2020 рік – на 20,44%. Кількість охоплених профілактичними оглядами дітей у Закарпатській області не має чітких тенденцій динаміки. Загальна частка виявлених протягом досліджуваного періоду сколіозів по Україні в цілому складає 1,73% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 0,65%. У динаміці відсоток дітей, у яких виявлено сколіоз в Україні в цілому, має чітку тенденцію до зниження, і складає від 2,17% у 2010 р. до 1,41% у 2020 р. Кількість сколіозів, виявлених при проведенні профілактичних оглядів у дітей в Закарпатській області, показник коливається в межах 0,58-0,73% і не має чітких тенденцій до змін у динаміці. Загальна частка виявлених порушень осанки по Україні в цілому складає 4,18% всіх обстежених дітей, тоді як по Закарпатській області цей показник складає 2,70%. В динаміці відсоток дітей, у яких виявлено порушення осанки по Україні в цілому має чітку тенденцію до зниження, і складає від 4,87% у 2010 р. до 3,56% у 2020 р. Показник кількості виявлених порушень осанки при проведенні профілактичних оглядів у дітей в Закарпатській області коливається в межах 2,82-2,53% і не має чітких тенденцій до змін у динаміці.

Висновки. Відсоток виявлених патологічних змін за щорічно аналізований період по Україні та по Закарпатській області значно відрізняється. Це може бути результатом недостатньої роботи по виявленню та реєстрації даних

порушень або особливі умови життя і розвитку дитини в Закарпатській області сприяють формуванню правильної осанки, а регулярне оздоровлення із залученням рекреаційних можливостей краю слугує ефективною мірою профілактики сколіозу.

Ключові слова: сколіоз, порушення осанки, Закарпатська область

Objective: to determine the state and dynamics of detection of postural disorders and scoliosis during annual preventive examinations of children aged 0-17 years in the Transcarpathian region for the period from 2010 to 2020.

Methods. Research methods: bibliosemantic, statistical, structural and logical analysis, generalization. The research materials were the official reporting forms of medical documentation – form No.31 "Report on medical care for children for the year 20__" for the period from 2010 to 2020.

Results. The number of children covered by preventive examinations in Ukraine is gradually decreasing every year, from 2010 to 2020 – by 20.44%. The number of children covered by preventive examinations in the Transcarpathian region does not have clear trends in dynamics. The total share of scoliosis detected during the studied period in Ukraine is 1.73% of all examined children, while in Transcarpathian region this figure is 0.65%. In terms of dynamics, the percentage of children diagnosed with scoliosis in Ukraine has a clear downward trend, ranging from 2.17% in 2010 to 1.41% in 2020. The number of scoliosis detected during preventive examinations in children in the Transcarpathian region varies between 0.58-0.73% and has no clear trends in dynamics. The total share of detected postural disorders in Ukraine is 4.18% of all examined children, while in Transcarpathian region this figure is 2.70%. In terms of dynamics, the percentage of children diagnosed with postural disorders in Ukraine has a clear downward trend, ranging from 4.87% in 2010 to 3.56% in 2020. The indicator of the number of postural disorders detected during preventive examinations in children in the Transcarpathian region fluctuates between 2.82-2.53% and has no clear trends to changes in dynamics.

Conclusions. The percentage of detected pathological changes for the annually analyzed period in Ukraine and Transcarpathian region differs significantly. This may be the result of insufficient work on the detection and registration of these violations, or the special conditions of life and development of a child in Transcarpathian region contribute to the formation of correct posture, and regular rehabilitation with the involvement of recreational opportunities in the region serves as an effective measure of scoliosis prevention.

Key words: scoliosis, postural disorders, Transcarpathian region.

Відомості про автора

Гузак Олександра Юріївна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доцент кафедри фізичної реабілітації.
oleksandra.huzak@uzhnu.edu.ua.